המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פב.

מסורת הש"ס

מכדי פסוקי נינהו ליקרי. ואמאי עביד להו כדר' יוסי כמו שמביא מספק כך יהא קורא מספק כאדם שקורא בתורה. משום דמיחזי כשיקרא. שהרי בשביל הבאת ביכורים קא קרי ושמא לאו בקרקע שלו גדלו וקא משקר וכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהלים קא) אבל כשקורא בתורה לא מיחזי כשיקרא: דלמא אתי לאפקועינהו כו'. מאן דחזי דקרי עלייהו כביכורים ודאים כשיהיו לו ביכורים באלו לא יפרים מהן תרומה דקסבר ביכורים ודאין הן אי נמי האי גברא גופיה הלכך עבוד בהו היכרא שלא לקרות: כל שרואה פני חמה. היינו כל האילן חוץ מן הקרקע: ושאינו רואה פני חמה. היינו מחמת לקרקע: וליחוש וימנין דמסקא כו'. כיון דאמרת מן הגזע היינו כל שרואה פני החמה ואפילו סמוך לקרקע הרי הוא של בעל האילן וא"כ היכי תקון רבנן מילתא דאתי בה מוכר לידי פסידא והא זימנין שם לו אילן אחד בתוך שדה של חבירו ואמור רבנן דהיוצא מן הגזע שלו ומסקא ארעא שירטון ותגביה הקרקע עד שיתכסה אילן היוצא מן הגזע מקצתו בקרקע וילאו כשלשה אילנות וכגון שהיה רוחב בין הגזע לאילן כשיעור המפורש לפניו ויטעון לוקח שיש לו קרקע ויפסיד המוכר דהוי כשלשה אילנות וקנה קרקע והוה להו לרבנן למימר היוצא מן הגזע יתמוך בעל האילן פן יפסיד המוכר: אמר רב נחמן יקון. מתניתין דקתני היוצא מן הגזע שלו לא שיעמנו כך ויגדל אלא הרי הוא שלו על מנת לקנות ולשרוף: נקטינן. מרבותינו דקל אין לו גזע. לקמיה מפרש: אין לו. היוצא מן הגזע לבעל הדקל דכיון דלחפור ולשרש קאי כשיעשה האילן דהא לא קנה קרקע: אפוחי מפח דעתיה. בעל הדקל מן העתיד נלאה מן הגזע דסבור הוא שמא ייבש הדקל מהרה ולא יוציא גזע דלא דמי לשאר אילנות שאם יבשו בראשן קוצצן למטה וחוזרין וגדלין שהרי גזען מחליף כדתניא לעיל (דף פ:) אבל דקל מאחר שיבש אין לו תקנה כדתניא לעיל (שם) בדקלים ובארזים חופר ומשרש הלכך מייאש מן היוצא מן הגזע ולא נתכוין לקנותו: והא הקונה שני אילנות. דמתני' בכל אילנות מיירי ואפילו בדקלים ואע"ג דלחפור ולשרש קיימי כשימותו דהא אין לו קרקע אפי' הכי קתני מתני' דיש לו גזע: אלא אמר רב פפא. לא תימא טעמא דאפוח דעתא בחופר ומשרש אלא אין לו גזע לבעל הדקל כדקאמרת ולא מטעמיך: אלא לפי שאין דרך. דקל להוציא מן הגזע כלום אלא מלמעלה בראשו גדילים כל עניניו והלכך עולין לו בחבל כדאמרן בהמוכר את הבית (לעיל דף פט:) ומשום הכי הסיח דעתו ואפי' לא מיקרי ויוצא מן הגזע הרי הוא של בעל הקרקע ומתני' באילנות הרגילין להוציא גזע מיירי ולא בדקל הואיל ולא שכיח להוציא גזע דכל מילתא דלא מסיק לוקח אדעתיה לא קני: ולרב זביד. דסבירא ליה דמוציא גזע: קשיא מתני'. דבכל אילנות המוציאין גזע מיירי: דזכין ליה לחמש שנין. שאף אם יומות יטע אחר במקומו והלכך כיון דמשעבדא ליה ארעא לזמן קצוב לא מסח דעתיה מן הגזע אבל היכא דזכין סמכא שאפילו אם יומות לסוף יום או יומים לעקור ולשרש קאי התם ודאי מסח דעתיה: תחתיהן. תחת עיקר האילנות והגופות: וביניהן. קרקע מגולה שבין גופות אילן זה לגופות אילן זה: והולה לבן. שביב האילנות (ה) מקום שבלין גופותיהן ולחוץ: כמלוא

עד שתהא לקיחה והבאה ה)כאחד והא ליכא א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מכדי פסוקי נינהו ליקרי א"ל משום דמחזי כשיקרא רב משרשיא בריה דרב חייא אמר דלמא אתי לאפקועינהו מתרומה ומעשר: הגדילו לא ישפה כו': היכי דמי מן הגזע והיכי דמי מן השרשין א"ר יוחנן ו"כל שרואה פני חמה זהו מן הגזע ושאינו רואה פני חמה זהו מן השרשין וליחוש דלמא מסקא ארעא שירטון וא"ל תלתא זבינת לי ואית לי ארעא אלא אמר רב נחמן ז"יקון וכן אמר רבי יוחנן יקון אמר רב נחמן נקיטינן דקל אין לו גזע סבר רב זביד למימר אין לו גזע לבעל דקל דכיון דלמחפר ולשרש קאי אסוחי מסח דעתיה מתקיף לה רב פפא והא קונה שני אילנות דלמחפר ולמשרש קיימי וקתני דיש לו גזע אלא אמר רב פפא ח"אין לו גזע לבעל דקל לפי שאין מוציא גזע ולרב זביד קשיא מתניתין דזבין לחמש שנין: קנה שלשה קנה קרקע: וכמה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ט"הרי זה קנה תחתיהן וביניהן וחוצה להן

בדרך מביא ואינו קורא. תימה הא נראה לקרייאה ונדמו והוה לן למימר ירקבו כדא"ר זירא בפרק בתרא דמכות (דף יח: ושם) הפרים ביכורים לפני החג ועבר עליהם החג ירקבו משום דקודם החג הוו חזו לקרייאה ואחר החג מו לא חזו ומשיב להו מטעם זה התם אין רואים לגילה דגילה מעכבת בהן ומתיקן רבינו חיים דהכא אייר כגון שהיה בדעתו מתחלה כשבלגן לשגרן ביד אחר דאז יכול לשגרן ביד אחר כאילו לא נראו לקרייאה מעולם כדמוכח בירושלמי דביכורים (פ"א) דגרס התם ר' יוחנן ורי"ש לקיש ט) בשם רבי אושעיא אומרים כשלקטן לשלחן ביד אחר אבל אם לקטן להביאן הוא לא ישלחנו ביד אחר דכל הביכורים שנראו להיתר קרייאה אין נתרין אלא בקרייאה וקאמר בתר הכי מתניתין פליגא הפרים ביכורין ומכר שדהו מביא ואינו קורא קיימונה שנתן דעתו למכור משעה ראשונה והא דתניא יבש אילן או נקלן מביא ואינו קורא כשיבש משעה ראשונה ולפי זה הפרים ביכורים לפני החג על מנת להביאן לאחר החג לא יקבנו אלא אחר החג מביא ואינו קורא ומה שפירש הקונטרס דבגילה היא הלקיחה אין נראה לרבינו תם דלקיחה לא משמע בגילה אלא לקיחה ממתוך הבית ועוד דלא קתני או מת אלא ומת משמע דמת הויא לקיחה והבאה בתרתי ועוד דהכי הוה ליה למתני בגרן ושגרן ביד אחר אלא אם כן שליח הוא אלא נראה לר"ת דלקיחה שהיא מתוך הבית הויא לקיחה ובגרן אורחא דמילתא נקט שהוא רגיל ללקט מה ג)(שנראה בעיניו) ולא שליח משום דביכורים אין להם שיעור: עד שתהא לקיחה והבאה באחד. פ"ה דבגרן שליח והביאן לירושלם קודין בעלים דשלוחו של אדם כמותו ויכול לקרות הכה הכאתי וגו' ואין נראה שיקראו בעלים כדמשמע בירושלמי: מתקיף לה רב פפא והא קונה שני אילנות דלחפור ולשרש קיימי כו'. פי' הקונטרס דפריך משום דמתניתין לא מפלגא ומיירי אפילו בדקל ותימה דאם כן מאי מצי רב פפא לדייה נמי מקשי ומה שמיכן בקונטרס זהו דוחק ועוד דמפרש דמזכין ליה לחמש שנים שאם ימות תוך כך יטע אחר במקומו הא קתני ואם מתו אין לו קרקע היינו שלא יטע אחר במקומו דאי לזרוע מתניי קאמר דאין לו קרקע כשמתו פשיטא דהא אפי' בעודן האילנות חיות קתני דלא קנה קרקע ונראה לרבינו תם ד) דרב זביד נקט דקל וכל דדמי ליה כגון ארזים ושאר אילנות שכבר נקצו פעם אחת דתו אי יבשי אין גזען מחליף והשתא פריך ליה רב פפא שפיר דמסתמא מתני' מיירי ברוב אילנות דקלים וארזים ושאר אילנות שנקצו ה) מרובין משאר אילנות שלא נקצו ומשני דמתני' מיירי דזכין ליה לחמש שנים ומסתמא לפי שהן נטיעות ואין דרכן למות בה' שנים מיירי ולא אמר דעתיה ומיהו אם מתו תוך ה' שנים לא יטע אחרים במקומן וכג' אילנות דקנה קרקע יטע אחרים במקומן עוד מפרש ר"ת לפי שיעות ר"ח דלא גרס במילתיה דרב זביד אין לו גזע לבעל הדקל אלא סבר רב זביד למימר אין לו גזע כלומר אין לו דין גזע דיימא העולה משרשים לבעל הקרקע אלא הכל לבעל הדקל ואפי' העולה מן השרשים כיון דלחפור ולשרש קיימי דכשיבש האילן יקח בעל האילן את השרשין ויחפור וישרש את הכל אסוחי אסח דעתיה בעל הקרקע ולא דוקא נקט דקל דהוא הדין שאר אילנות והיינו טעותא דא"כ אמאי קאמר רב נחמן דקל ומתני' לא קשיא דהא משני ליה בזכזין ליה לה' שנים ובתר חמש שנים הדרי למוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש ואין להקשות לכל הפירושים דכיון דלוקח מסתלק מן האילנות לאחר ה' שנים היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקון כדאמר רב נחמן לקון הא אפי' עניפים שבאילן אין יכול לקון כדאמרינן בהמקבל (ב"מ קנ. ושם) המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אביי שקמה אין לו שבח שקמה יש לו ורבא אמר אפי' שבח שקמה אין לו פי' עניפים שגדלו אחר שקבל שדהו והלכה כרבא דשאני הכא דאם לא היה קולן היה לוקח פירות הגדילים ביולא מן הגזע ולכך כשאומר לו לקון מעוט דמיים דלא ליטמא תלת זבנת לי הרי הוא של לוקח אחת הפירות ולר"י נראה דסלקא דעתיה דרב פפא דרב זביד ה"ק דוקא דקל אין לו גזע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעתיה לפי שכשמתייבש בראשו וקוצין אותו שוב אין מחליף גזעו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שיתייבש אבל שאר אילנות שיכול לקון כשיתייבשו בראשן ויחליפו גזע לא אסח דעתיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתניתין דקנה ב' אילנות יש לו גזע והא קיימי לחפור ולשרש אפי' שאר אילנות כשמתייבשין בראשן ואע"ג דגזען מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקון כדי להחליף גזע כדמוכח לקמן (דף פג.) דתניא גבי שני אילנות לפיכך יבש או נקלן אין לו קרקע משמע נקלן אע"פ שלא יבש עדיין וראוי להחליף גזע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד לשרש ולחפור כשייבש בראשו כמו זה ולכסוף מסיק רב זביד דתניתין דזבנה לה' שנים שאם יבש בתוך ה' יקצו להחליף גזעו ומכר לו האילן בחייו לפיכך לא אסח דעתיה והשתא רב זביד דנקט דקל לאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלא משום דשאר אילנות לא פסיקא ליה דפעמים יש להם גזע כשמוכרן לה' שנים לקצון כדי להחליף גזע אבל דקל לא שייך למכרו לה' שנים כדי לקצו כדי להחליף גזעו דאין גזעו מחליף ומיהו קשה לפי' זה דבקנה ג' אמאי קתני דאם מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' מיירי דזכין לה' שנים שהתנה

מכדי פסוקי נינהו ליקרי. ואמאי עביד להו כדר' יוסי כמו שמביא מספק כך יהא קורא מספק כאדם שקורא בתורה. משום דמיחזי כשיקרא. שהרי בשביל הבאת ביכורים קא קרי ושמא לאו בקרקע שלו גדלו וקא משקר וכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהלים קא) אבל כשקורא בתורה לא מיחזי כשיקרא: דלמא אתי לאפקועינהו כו'. מאן דחזי דקרי עלייהו כביכורים ודאים כשיהיו לו ביכורים באלו לא יפרים מהן תרומה דקסבר ביכורים ודאין הן אי נמי האי גברא גופיה הלכך עבוד בהו היכרא שלא לקרות: כל שרואה פני חמה. היינו כל האילן חוץ מן הקרקע: ושאינו רואה פני חמה. היינו מחמת לקרקע: וליחוש וימנין דמסקא כו'. כיון דאמרת מן הגזע היינו כל שרואה פני החמה ואפילו סמוך לקרקע הרי הוא של בעל האילן וא"כ היכי תקון רבנן מילתא דאתי בה מוכר לידי פסידא והא זימנין שם לו אילן אחד בתוך שדה של חבירו ואמור רבנן דהיוצא מן הגזע שלו ומסקא ארעא שירטון ותגביה הקרקע עד שיתכסה אילן היוצא מן הגזע מקצתו בקרקע וילאו כשלשה אילנות וכגון שהיה רוחב בין הגזע לאילן כשיעור המפורש לפניו ויטעון לוקח שיש לו קרקע ויפסיד המוכר דהוי כשלשה אילנות וקנה קרקע והוה להו לרבנן למימר היוצא מן הגזע יתמוך בעל האילן פן יפסיד המוכר: אמר רב נחמן יקון. מתניתין דקתני היוצא מן הגזע שלו לא שיעמנו כך ויגדל אלא הרי הוא שלו על מנת לקנות ולשרוף: נקטינן. מרבותינו דקל אין לו גזע. לקמיה מפרש: אין לו. היוצא מן הגזע לבעל הדקל דכיון דלחפור ולשרש קאי כשיעשה האילן דהא לא קנה קרקע: אסוחי מסח דעתיה. בעל הדקל מן העתיד נלאה מן הגזע דסבור הוא שמא ייבש הדקל מהרה ולא יוציא גזע דלא דמי לשאר אילנות שאם יבשו בראשן קוצצן למטה וחוזרין וגדלין שהרי גזען מחליף כדתניא לעיל (דף פ:) אבל דקל מאחר שיבש אין לו תקנה כדתניא לעיל (שם) בדקלים ובארזים חופר ומשרש הלכך מייאש מן היוצא מן הגזע ולא נתכוין לקנותו: והא הקונה שני אילנות. דמתני' בכל אילנות מיירי ואפילו בדקלים ואע"ג דלחפור ולשרש קיימי כשימותו דהא אין לו גזע: אלא אמר רב פפא. לא תימא טעמא דאפוח דעתא בחופר ומשרש אלא אין לו גזע לבעל הדקל כדקאמרת ולא מטעמיך: אלא לפי שאין דרך. דקל להוציא מן הגזע כלום אלא מלמעלה בראשו גדילים כל עניניו והלכך עולין לו בחבל כדאמרן בהמוכר את הבית (לעיל דף פט:) ומשום הכי הסיח דעתו ואפי' לא מיקרי ויוצא מן הגזע הרי הוא של בעל הקרקע ומתני' באילנות הרגילין להוציא גזע מיירי ולא בדקל הואיל ולא שכיח להוציא גזע דכל מילתא דלא מסיק לוקח אדעתיה לא קני: ולרב זביד. דסבירא ליה דמוציא גזע: קשיא מתני'. דבכל אילנות המוציאין גזע מיירי: דזכין ליה לחמש שנין. שאף אם יומות יטע אחר במקומו והלכך כיון דמשעבדא ליה ארעא לזמן קצוב לא מסח דעתיה מן הגזע אבל היכא דזכין סמכא שאפילו אם יומות לסוף יום או יומים לעקור ולשרש קאי התם ודאי מסח דעתיה: תחתיהן. תחת עיקר האילנות והגופות: וביניהן. קרקע מגולה שבין גופות אילן זה לגופות אילן זה: והולה לבן. שביב האילנות (ה) מקום שבלין גופותיהן ולחוץ: כמלוא

ומתני' לא קשיא דהא משני ליה בזכזין ליה לה' שנים ובתר חמש שנים הדרי למוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש ואין להקשות לכל הפירושים דכיון דלוקח מסתלק מן האילנות לאחר ה' שנים היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקון כדאמר רב נחמן לקון הא אפי' עניפים שבאילן אין יכול לקון כדאמרינן בהמקבל (ב"מ קנ. ושם) המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אביי שקמה אין לו שבח שקמה יש לו ורבא אמר אפי' שבח שקמה אין לו פי' עניפים שגדלו אחר שקבל שדהו והלכה כרבא דשאני הכא דאם לא היה קולן היה לוקח פירות הגדילים ביולא מן הגזע ולכך כשאומר לו לקון מעוט דמיים דלא ליטמא תלת זבנת לי הרי הוא של לוקח אחת הפירות ולר"י נראה דסלקא דעתיה דרב פפא דרב זביד אין לו גזע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעתיה לפי שכשמתייבש בראשו וקוצין אותו שוב אין מחליף גזעו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שיתייבש אבל שאר אילנות שיכול לקון כשיתייבשו בראשן ויחליפו גזע לא אסח דעתיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתניתין דקנה ב' אילנות יש לו גזע והא קיימי לחפור ולשרש אפי' שאר אילנות כשמתייבשין בראשן ואע"ג דגזען מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקון כדי להחליף גזע כדמוכח לקמן (דף פג.) דתניא גבי שני אילנות לפיכך יבש או נקלן אין לו קרקע משמע נקלן אע"פ שלא יבש עדיין וראוי להחליף גזע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד לשרש ולחפור כשייבש בראשו כמו זה ולכסוף מסיק רב זביד דתניתין דזבנה לה' שנים שאם יבש בתוך ה' יקצו להחליף גזעו ומכר לו האילן בחייו לפיכך לא אסח דעתיה והשתא רב זביד דנקט דקל לאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלא משום דשאר אילנות לא פסיקא ליה דפעמים יש להם גזע כשמוכרן לה' שנים לקצון כדי להחליף גזע אבל דקל לא שייך למכרו לה' שנים כדי לקצו כדי להחליף גזעו דאין גזעו מחליף ומיהו קשה לפי' זה דבקנה ג' אמאי קתני דאם מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' מיירי דזכין לה' שנים שהתנה

מסורת הגהות הב"ח

(ה) רש"ם ד"ה תחלה וכו' ממקום שכלין: (ב) תוספות ד"ה מתקוף וכו' ונראה לר"ת דלרב זביד: (ג) באר"ד שנקצו שהם מרובין:

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פכ"ד מהל' מכירה הל' ז סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' רטז סעיף י:
נו ב מיי' שם טוש"ע שם ס"ט:
נו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
נח ד מיי' שם הל' ח ל טוש"ע שם סעיף י:

רבינו גרשום

ולקחת והבאת וצריך שיהא לקיחה והבאה בחד והא ליכא דהא הביאן אחר: ומקשי' ואמאי אינו קורא מכדי פסוקי נינהו. אותו וידוי ליקרי ומה בכך: אמר ליה משום דמחזי כשקרא. דמספקיא היכי מצי למיקרי מן האדמה אשר נתת' לי ה': ורב משרשי' בריה דרב חייא אמר. משום הכי לא מצי למקרי דכי קרי בכי האי גוונא אתי לאפקועינהו מתרומה ומעשר דביכורים לאו בני תרומה ומעשר נינהו: כל שרואה פני החמה. כל שעולה וגדל מן הקלח של עץ מאותו שרואה פני חמה היינו הגזע והרי של בעל האילן וכל שעולה מאותו שאינו רואה פני חמה. שמכוסה מן הקרקע היינו מן השרשים והרי הן בקרקע: והעולה מן הגזע אמאי שלו וליחוש דלמא מסקא ארעא שירטון גרבי ל"א בלע"ז ט) מן הגזע ולקלחו כלומר שהגדילו ומיתחזו כו' כדי אילנא יאמר הלוקח אלו ג' אילנות וביניהם לי ואית לי ארעא: יקון. כלומר כשיגדיל מן הגזע יכול בעל הבית לכופו לבעל האילן לקוצצו כדי שלא יחזיק בקרקע: דקל אין לו גזע. שאם מבר דקל לחבירו ויבש אין לו ללוקח בגזעו של דקל כלום. דכיון דלחפור ולשרש קיימי כדאמר לעיל בדקלים הבארזים חופר ומשרש אסוחי מסח דעתי' הלוקח דקסבר הבעל הקרקע שיחפור ויקח השרשים יקח נמי הגזע. אותן שרשים הרואין פני החמה: והא קונה שני אילנות. בתוך של חבירו דלחפור ולשרש קיימי כדקתני מתני' הרי זה לא קנה קרקע וכו' ואם מתו אין לו קרקע ואפי' הכי העולה מן הגזע שלו: אלא אמר רב פפא. הכי תריץ לה אין לו גזע לבעל דקל לפי שאינו מוציא גזע ואיני יכול לכוף לבעל הקרקע לומר לו אל תעקרהו שמא יעלה כלום מן הגזע לפי שאין גזעו מחליף: ולרב זביד. דאמר לעיל אין לו גזע לבעל דקל משום דאסוחי מסח דעתי'. קשי' מתני' דקתני העולה מן הגזע שלו. אלמא הרי דבעל האילן של לוקח: ומשני מתני'. מתוקמא כגון דזבין ליה קרקע של מקום האילנות לחמש שנין שאם מתו ראשי לנטוע אחרים תחתם עד סוף ה' שנים דהשתא בתוך שנים הללו לא מסח דעתי' מיניה ויש לו גזע אבל להיכא דלא זבין להן אלא דקל לחודי אסוחי מסח דעתי' ואין לו גזע: אימר' וכמה. קני מן הקרקע תחתיהן באותו שיעור שהגופות נוטות: וביניהן. בין כל אילן ואילן קנה אותו קרקע כשיעור דמפ' לקמן: והוצה להן. לחוץ מרוחב הגופות

ט) נראה ל"ל נמעלה מן הגזע ונקלה: ומ"ל תלמה ומיעת לי. כלומר לאחר שיגדילו ומחזו וכו'

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com